

АДАПТИВНІ ПРОЦЕСИ В ОСВІТІ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

ТРЕТЬОЇ МІЖНАРОДНОЇ ЛІТНЬОЇ НАУКОВОЇ ОНЛАЙН-ШКОЛИ

**Adaptive Processes in
Education**

Collection of Materials

3rd International Scientific Summer Online School

Випуск 2(5), 2022
Issue 2(5), 2022

АДАПТИВНІ ПРОЦЕСИ В ОСВІТІ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ ТРЕТЬОЇ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ ЛІТНЬОЇ ОНЛАЙН ШКОЛИ

05.07-06.07.2022 року

Випуск 2 (5)

Adaptive Processes in Education

Collection of Materials 3rd International Scientific Summer Online School

July 5-7 2022

Issue 2 (5), 2022

Київ-Харків | Kyiv-Kharkiv
2022

УДК 37.014 (477) / UDC 37.014 (477)
А 28

Рекомендовано до друку засіданням Ради Громадської організації
«Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами»
(№ 3 від 23.08.2022 року)

Затверджено до друку рішенням засідання Вченої ради
Української інженерно-педагогічної академії, м. Харків
(протокол № 1 від 28.08.2022 року)

Recommended for publication by the meeting of the Council
of the Public Organization «School of Adaptive Management of Social and Pedagogical Systems»
(Protocol No. 3 dated 23.08.2022)

Recommended for Publication by the Academic Council
of the Ukrainian Engineering and Pedagogics Academy
(Protocol No. 1 dated 28.08.2022)

Рецензенти / Reviewers:

Гриньова Марина Вікторівна
Marina GRINYOVA

доктор педагогічних наук, професор,
член-кор. НАПН України
*Doctor in Education, Professor, Corresponding Member
in NAES of Ukraine;*

Брюханова Наталія Олександрівна
Natalia BRYUKHANOVA

доктор педагогічних наук, професор
Doctor in Education, Professor;

Прохорова Вікторія Володимирівна
Victoria PROKHOROVA

доктор економічних наук, професор
Doctor of Economics, Professor.

Адаптивні процеси в освіті: збірник матеріалів (тез доповідей) 3-ої Міжнародної
А 28 наукової літньої онлайн-школи; [за заг. ред. Г. В. Єльнікової, М. Л. Ростоки; ред. кол.:
Л. О. Ануфрієва, Л. О. Бачієва, З. В. Рябова; упорядн. М. Л. Ростока]. Київ-Харків, 2022,
Вип. 2(5), 93 с.

Adaptive Processes in Education: collection of materials (abstracts) of the 3rd International Scientific
Summer Online School; [for general edr. H. V. Yelnikova, M. L. Rostoka; edr. col. : L. O. Anufrieva,
L. O. Bachieva, Z. V. Ryabova; comp. M. L. Rostoka]. Kyiv-Kharkiv, 2022, Issue 2(5), 93 p.

Збірник матеріалів Третьої міжнародної наукової літньої онлайн-школи «Адаптивні процеси в освіті» НЛШ-22, що відбулася 5-6 липня 2022 року в режимі онлайн, містить тези доповідей учасників та основні організаційні документи заходу. Тематику публікацій розміщено за науковими школами згідно з Програмою. Літня онлайн-школа є інтеграційною, єднає науковців, здобувачів наукових ступенів та роботу різних наукових шкіл: Громадської організації «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами», Бердянського державного педагогічного університету, Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти НАПН України»; Інституту професійної освіти НАПН України, кафедри педагогіки, психології початкової освіти та освітнього менеджменту Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, кафедри педагогіки та менеджменту освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка та наукові мандри із зарубіжжя. У роботах висвітлено актуальні питання розвитку адаптивних процесів в освітній діяльності національних та зарубіжних закладів освіти. Збірник містить роботи, в яких розглянуто адаптивний характер освітніх систем Арадського університету «Аурел Влайку» (Румунія); Політехнічного інституту Порталегре (Португалія), закладів освіти США, Китаю та ін. У тезах доповідей розкриваються основні ідеї, проміжні та кінцеві результати наукових досліджень учасників НЛШ-22, що сприятиме активному обміну досвідом й застосуванню позитивних результатів презентованих досліджень вітчизняних та зарубіжних авторів у національній системі освіти України.

Матеріали НЛШ-22 можуть бути корисними для здобувачів наукової освіти та наукових ступенів і вчених звань, науковців, наукових працівників та викладачів освітніх закладів різного рівня організації, здобувачів вищої освіти та всіх тих, хто цікавиться проблематикою адаптивних процесів в науково-освітньому просторі. За порушення норм академічної доброчесності й етичних вимог до подання результатів наукових досліджень, за релевантність і достовірність змісту та поданих інформаційних даних у тезах доповідей на засадах чинного законодавства відповідальність несуть автори тез доповідей.

УДК 37.014 (477) / UDC 37.014 (477)
А 28

© ГО «ШАУСПС» / GO «SHAUPS», 2022
© Автори / Authors, 2022

ЗМІСТ / CONTENT	
Відкриття 3-ої Міжнародної наукової літньої онлайн школи	1
Організаційний комітет 3-ої Міжнародної наукової літньої онлайн школи	2
Програмний регламент 3-ої Міжнародної наукової літньої онлайн школи	6
Акімова Олена Михайлівна / Olena AKIMOVA Спільне викладання в класах з інклюзивною формою навчання в умовах воєнного стану [Joint Teaching in Classes with an Inclusive form of Education in the Conditions of Martial Law]	10
Бєляєв Сергій Борисович / Serhii BIELIAIEV Організація освітнього процесу в закладах вищої освіти у місцях активних бойових дій [Organization of the Educational Process in Institutions of Higher Education in Places of Active Hostilities]	12
Боднар Оксана Степанівна, Василенко Галина Дмитрівна / Oksana BODNAR, Halyna VASYLENKO Адаптивний компонент експертно-консультативної діяльності центру професійного розвитку [Adaptive Component of the Professional Development Center's Expert-Consultative Activity]	14
Бондаренко Тетяна Сергіївна / Tetiana BONDARENKO Моделювання навчальної діяльності майбутніх ІТ-фахівців засобами нечіткої логіки [Modeling the Educational Activity of Future IT Specialists by Means of Fuzzy Logic]	17
Гавлітіна Тетяна Миколаївна / Tetyana GAVLITINA Нові підходи та нововведення на адаптаційному циклі базової середньої освіти в новій українській школі [New Approaches and Innovations in the Adaptation Cycle of Basic Secondary Education in the New Ukrainian School]	20
Гапон Леся Олексіївна / Lesia HAPON Рейтинговий підхід до аналізу уроку словесності в адаптивному освітньому середовищі [A Rating Approach to the Analysis of a Literature Lesson in an Adaptive Educational Environment]	32
Германсон Галина Олегівна / Halyna HERMANSON Діджиталізація управлінських процесів закладу загальної середньої освіти [Digitization of Management Processes of a Secondary Education Institution]	34
Горішна Оксана Мирославівна / Oksana HORISHNA Принцип адаптивності у подоланні опору змінам у закладі загальної середньої освіти [The Principle of Adaptability in Overcoming Resistance to Changes in an Institution of General Secondary Education]	37
Груць Галина Михайлівна, Король Вікторія / Halyna GRUTS, Victoria COROL Використання аксіологічного підходу для управління організаційною поведінкою персоналу в адаптивному аспекті [Using an Axiological Approach to Manage the Organizational Behavior of Personnel in an Adaptive Aspect]	40
Дерека Катерина Олександрівна / Kateryna DEREKA Переваги використання сервісу Classkick при вивченні іноземної мови у фахових коледжах [Features Advantages of Using the Classkick Service When Learning a Foreign Language in Vocational Colleges]	43
Єльнікова Галина Василівна / Halyna YELNYKOVA Особливості підготовки дисертаційного дослідження в умовах невизначеності [Peculiarities of Preparing a Dissertation Research in Conditions of Uncertainty]	45
Жога Руслан Анатолійович / Ruslan ZHOGA Особливості адаптації майбутніх вчителів музичного мистецтва без початкового музичного досвіду в середовищі закладу вищої освіти [Peculiarities of Adaptation of future Music Teachers Without Initial Musical Experience in the Environment of a Higher Education Institution]	47

Заслоцька Наталія / Natalia ZASLOTSKA Педагогічні умови формування правової компетентності майбутніх агентів з організації туризму в закладах професійної освіти [Pedagogical Conditions for the Formation of Legal Competence of Future Tourism Agents in Professional Education Institutions]	49
Калаур Світлана Миколаївна, Туровська Ірина Олександрівна / Svitlana KALAUUR, Iryna TUROVSKAYA Інтеграція акмеологічного та адаптивного підходів в управлінні медичним коледжем [Integration of Acmeological and Adaptive Approaches in the Management of a Medical College] ...	51
Квятковська Анна Олегівна / Анна KVIATKOVSKA Аналіз факторів, які впливають на мотивацію студентів при змішаному навчанні [Analysis of Factors Affecting Students' Motivation in Blended Learning]	53
Клясен Наталія Леонідівна / Natalia KLYASEN Дослідження системи управління освітою та науково-методичного супроводу професійної діяльності підпрацівників в умовах децентралізації [Study of the Education Management System and Scientific and Methodological Support of the Professional Activity of Pedagogues in Conditions of Decentralization]	55
Коврига Олена Сергіївна / Olena KOVRYGA Використання міжнародного досвіду у здійсненні державної політики підтримки обдарованої молоді в Україні [The Use of International Experience in the Implementation of the State Policy of Supporting Gifted Youth in Ukraine]	58
Кондратенко Юлія Ігорівна / Yuliya KONDRATENKO Розвиток провідницьких якостей з погляду акмеологічного підходу [Development of Leadership Qualities From the Point of View of Acmeological Approach]	59
Кравченко Ганна Юріївна / Anna KRAVCHENKO Сучасні аспекти наукових змін: інноваційні ідеї у дисертаційних дослідженнях китайських аспірантів університету мистецтв і наук у Сичуані, ПР Китай [Contemporary Aspects of Scientific Change: Innovative Ideas in Dissertation Research of Chinese Postgraduate Students of Sichuan University of Arts and Sciences, PR China]	62
Кушнір Вікторія Владиславівна / Victoria KUSHNIR Адаптивні процеси в освіті очима класиків та сучасних дослідників [Adaptive Processes in Education Through the Eyes of Classics and Modern Researchers]	64
Лузан Людмила Олександрівна / Liudmyla LUZAN Основоположні засади підготовки та написання науково-методичної статті – пріоритетного виду підвищення кваліфікації педагога [Fundamental Principles of Preparing and Writing a Scientific-Methodical Article – a Priority Type of Teacher Qualification Improvement]	67
Лучанінова Ольга Петрівна / Olha LUCHANINOVA Психолого-педагогічні основи підготовки дисертаційного дослідження в умовах воєнного стану [Psychological-Pedagogical Foundations of Dissertation Research Preparation Under Martial Law]	72
Муринович Наталія / Nataliya MURINOVYCH Формування дидактичної компетентності майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю в контексті вимог роботодавців [Formation of Didactic Competence of Future Engineers-Pedagogues of the Computer Profile in the Context of Employers' Requirements]	75
Ростока Марина Львівна / Marina ROSTOKA Науково-аналітичні огляди як адаптивна методика систематизації й узагальнення дослідницької інформації [Scientific and Analytical Reviews as an Adaptive Method of Systematization and Generalization of Research Information]	77
Рябова Зоя Вікторівна / Zoia RYABOVA Результати наукового дослідження: зміст та презентація [Results of Scientific Research: Content and Presentation]	80

Салагуб Людмила Іванівна / Lyudmila SALAGUB Переформування та адаптація історичного контенту: аспект вивчення політичної культури гетьманщини XVIII ст. у контексті реалій сьогодення [Reshaping and Adaptation of Historical Content: an Aspect of the Study of the Political Culture of the Hetmanate of the 18 th Century. in the Context of Today's Realities]	82
Черевичний Геннадій Семенович / Gennadii CHEREVYCHNYI Актуалізація проблеми формування національної ідентичності майбутніх учителів історії в університетах України з імплементацією досвіду Республіки Польща [Updating the Process of Forming the National Identity of Future History Teachers in Ukrainian Universities with the Implementation of the Experience of the Republic of Poland]	85
Чуприна Олександр Анатолійович, Назаренко Василь Павлович / Oleksandr CHUPRYNA, Vasyl NAZARENKO Адаптація освітнього простору ліцею через створення цифрового закладу на платформі HUMAN-школа [Adaptation of the Educational Space of the Lyceum Through Creation of a Digital Institution on the Human School Platform]	87
Шевченко Олександр Сергійович / Alexander SHEVCHENKO Дидактична адаптація медичної інформації для викладання валеологічних дисциплін студентам немедичного профілю [Didactic Adaptation of Medical Information for Teaching Valeological Disciplines for Non-Medical Students] (англ.)	91
АВТОРИ ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ / Authors of Theses of Reports	92

Вже знайоме усім після карантинних обмежень останніх років проведення іспиту в режимі відео конференції вимагало використання додатково Viber, Telegram, WhatsApp, які уможливили дублювання розсилки екзаменаційних білетів, виведення в ефір відповідей здобувачів освіти, які не мають можливості долучитись до відеоконференції через відсутність якісного зв'язку. Таким чином, в умовах військової агресії управління освітнім процесом мало адаптуватись до нових об'єктивних умов доступу його учасників до засобів дистанційного зв'язку, що й обумовило розширення спектру таких засобів з одночасним переходом до здебільшого асинхронного навчання через необхідність тривалий час знаходитись в укриттях без доступу до якісного зв'язку.

Бібліографія:

1. Беляєв С. Б. (2011). Технологічна підготовка вчителя до інноваційної діяльності. *Наукові записки кафедри педагогіки : зб. наук. праць*. Харків : Вид-ий центр ХНУ, Вип. 26. С. 14-21.
2. Беляєв С. Б. (2015). Засоби професійної підготовки до використання педагогічних технологій. *Молодий вчений*. Херсон : ТОВ Вид-ий дім «Гельветика», Вип. 3 (18) Ч. 2. С. 78-80.
3. Беляєв С. Б. (2019). *Професійна підготовка майбутніх учителів до розробки і використання педагогічних технологій*: монографія. Харків : Вид-ць СПД ФО Захаренко В. В., 410 с.
4. *Освітні технології* : навч.-метод. посіб.; [за заг. ред. О. М. Пехоти]. Київ : АСК, 2001. 256 с.

References:

1. Bieliaiev S. B. (2011). Tekhnolohichna pidhotovka vchytelia do innovatsiinoi diialnosti. *Naukovi zapysky kafedry pedahohiky : zb. nauk. prats*. Kharkiv : Vyd-yi tsentr KhNU, Vyp. 26. S. 14-21.
2. Bieliaiev S. B. (2015). *Zasoby profesiinoi pidhotovky do vykorystannia pedahohichnykh tekhnolohii*. *Molodyi vchenyi*. Kherson : TOV Vyd-yi dim «Helvetyka», Vyp. 3 (18) Ch. 2. S. 78-80.
3. Bieliaiev S. B. (2019). *Profesiina pidhotovka maibutnikh uchyteliv do rozrobky i vykorystannia pedahohichnykh tekhnolohii*: monohrafiia. Kharkiv : Vyd-ts SPD FO Zakharenko V. V., 410 s.
4. *Osvitni tekhnolohii* : navch.-metod. posib.; [za zah. red. O. M. Piekhoty]. Kyiv : ASK, 2001. 256 s.

Адаптивний компонент експертно-консультативної діяльності центру професійного розвитку

Боднар Оксана Степанівна, Василенко Галина Дмитрівна

Adaptive Component of the Professional Development Center's Expert-Consultative Activity

Oksana BODNAR, Halyna VASYLENKO

bodnarotern@ukr.net, vasulenko37@gmail.com

Методична служба України стала актуальним об'єктом реформування і модернізації освіти. Зміни відбулися зокрема у структурі функціонування. Основним змістом роботи Центрів професійного розвитку стала експертно-

консультативна діяльність. Основні організаційні аспекти методичної роботи окреслені у працях таких вчених, як: В. Гуменюк, І. Наумчук, А. Єрмола, В. Химинця, Н. Клокар, В. Кришик. Дослідники консультативну діяльність пояснюють як певну послугу, як технологію надання методичної допомоги, яка сприяє поліпшенню взаємин між працівниками Центру та педагогами, створює психологічний комфорт в освітньому середовищі. На сьогодні існують різні напрямки методично-консультативної допомоги, серед яких: супровід учня в освітньому процесі і надання йому консультаційної допомоги у вирішенні проблем, пов'язаних із навчально-пізнавальною діяльністю і особистісним розвитком загалом; надання консультаційних послуг різним суб'єктам соціуму, які задіяні в освітньому середовищі (батьки учнів, релевантні групи населення); науково-методичний супровід професійної діяльності керівників навчальних закладів і педагогічних працівників.

В теорії методичного менеджменту використовують такі інтегровані діяльності як: інформаційно-консультативна, інформаційно-аналітична, методично-консультативна тощо. Однак П. Саух і О. Титаренко віддають перевагу експертно-консультативній формі [3].

Інтегративним варіантом науково-методичного супроводу є супервізія, що потребує високої кваліфікації спеціаліста, який здійснює цей процес. Супервізор не тільки надає консультаційну допомогу педагогу у ситуації професійних труднощів, але й здійснює у процесі супервізії глибоку корекцію і формування професійних установок клієнта та виступає консультантом консультантів. Супервізор теж здійснює експертно-консультативну діяльність.

Експертно-консультативну діяльність розуміємо як певний тип зрощення оцінюваної та консультативної професійної багатовекторної діяльності, спрямованої на дослідження педагогічних чи управлінських об'єктів, ситуацій, проблем і процесів з одночасним роз'ясненням детермінантів оцінки та формулюванням пропозицій та рекомендацій замовнику щодо зміни механізмів впливу на об'єкт оцінки та з'ясування оптимальних шляхів його прогресивного розвитку [1].

Аргументами вибору саме експертного компонента в консультативній діяльності обумовлений тим, що в освіті немає інституції, яка б готувала експертів-методистів, відтак цю компетентність можуть мати лише люди з великим інтелектуальним потенціалом і досвідом роботи в освіті. Методисту-консультанту важливо знати експертизу, в якій О. Мармаза виділяє три види: зовнішню, внутрішньошкільну і самоекспертизу [Мармаза, с. 61]. Тому експертно-консультативну діяльність можна здійснювати зовнішньо – для всіх представників закладів освіти; внутрішню – безпосередньо у закладі освіти; індивідуальну – на основі самоекспертизи діяльності педагога. Для планування експертно-консультативної діяльності Центр професійного розвитку

Березовицької ОТГ Тернопільської області спочатку проводить моніторингове дослідження. Зокрема, у процесі моніторингу впровадження дистанційного навчання консультанти Центру професійного розвитку педагогічних працівників відвідали 127 занять з різних навчальних предметів. У ході вивчення джерел професійного розвитку виявлено, що є найбільш поширеним засобом підвищення професійного рівня педагогів є участь у вебінарах та інших онлайн-заходах (85,8%) педагогічних працівників. Лише 0,6% опитаних приділяють увагу самонавчанню та створенню власних розробок. У даному випадку експерти-методисти підготували консультації щодо використання онлайн-платформ та ресурсів для підвищення кваліфікації: «Всеосвіті», «На Урок», «Prometheus», «Дія. Цифрова освіта», «EdEra», «British council», «Pearson». Внутрішнє консультування здійснюють методисти-консультанти разом є психологом школи.

Онлайн-консультування відрізняються один від одного за параметрами синхронності (синхронна або асинхронна комунікація), способу (індивідуальна або групова комунікація), типу комунікації (друкований текст або візуальна або/та голосова комунікація).

Також різний ступінь залучення учасників освітнього процесу до спілкування (пряма людська взаємодія, самопомога під час використання інформації або інструкцій, опублікованих на вебсайті, блозі або онлайн інтерактивне програмне забезпечення).

Пріоритет експертно-консультативної діяльності зумовлює появу в ньому адаптивного компоненту, тому що зміст і форма консультації в різних закладах освіти буде різною. Адаптивний компонент у цій діяльності включає:

- a) реалізацію концепції супервізії у роботі центру;
- b) методичний супровід навчальної роботи;
- c) аналіз затребуваної консультації та з'ясування причинно наслідкової природи проблем;
- d) вивчення достовірності джерел інформації;
- e) побудова діяльної взаємодії;
- f) оцінка рівня надання консультативних послуг;
- g) вироблення у педагогів навичок самодіагностики прогалин у знаннях та запитів на компенсаторні функції;
- h) попередня підготовка психологічного супроводу з клієнтами щодо позитивного довірчого ставлення до експертів консультантів.

Отже, експертно-консультативна діяльність є багатогранною, вона розвиває методичний сервіс, а включення адаптивного компоненту дозволяє враховувати індивідуальні особливості суб'єктів та обставини.

Бібліографія:

1. Боднар О., Івасів О. (2019). Специфіка розвитку експертно-консультативної діяльності в умовах модернізації освіти. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. Вип. 34. С. 3-13. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/pedagogics/article/view/10568/10663>.
2. Мармаза О. І. (2020). Експертиза закладу освіти та його об'єктів у контексті кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти зі спеціальності «менеджмент». *Управління школою*. Вип. 20-24 (646-648). С. 55-68.
3. Титаренко О., Саух Ю. (2013). Інформаційно-аналітичне та експертно-консультативне забезпечення діяльності органів державного управління у сучасних умовах. *Державне управління: удосконалення і розвиток*. Вип. 12.

References:

1. Bodnar O., Ivasiv O. (2019). Spetsyfika rozvytku ekspertno-konsultatyvnoi diialnosti v umovakh modernizatsii osvity. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seria pedahohichna*. Vyp. 34. S. 3-13. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/pedagogics/article/view/10568/10663>.
2. Marmaza O. I. (2020). Ekspertyza zakladu osvity ta yoho obektiv u konteksti kvalifikatsiinoi roboty zdobuvacha vyshchoi osvity zi spetsialnosti «menedzhment». *Upravlinnia shkoloiu..* Vyp. 20-24 (646-648). S. 55-68.
3. Tytarenko O., Saukh Yu. (2013). Informatsiino-analytychne ta ekspertno-konsultatyvne zabezpechennia diialnosti orhaniv derzhavnoho upravlinnia u suchasnykh umovakh. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia i rozvytok*. Vyp. 12.

Модельовання навчальної діяльності майбутніх ІТ-фахівців засобами нечіткої логіки

Бондаренко Тетяна Сергіївна

Modeling the Educational Activity of Future IT Specialists by Means of Fuzzy Logic

Tetiana BONDARENKO

bondarenko_tc@uipa.edu.ua

Нечітка логіка є порівняно молодого галуззю математичної науки. Була запропонована американським математиком та логіком Лотфі Заде у 1964 році з метою пов'язати математику з інтуїтивним способом комунікації [1]. З того часу цей напрям набув широкого поширення. Лідером у використанні нечіткої логіки є Японія, що має більше 5000 «нечітких» патентів. Серед найбільш яскравих областей застосування нечіткої логіки можна вказати: управління роботами, телекамерами, автомобільними двигунами, побутовою технікою, оптимізація промислових систем управління, планування автобусних розкладів, медична діагностика, розпізнавання рукописних символів, об'єктів, голосу, руху, зображень, управління метрополітенами, підвищення безпеки ядерних реакторів.

Тенденції сучасних засобів комунікацій, засновані на максимальному наближенні до природного спілкування, сприяють збільшенню частки «нечіткої логіки» та «нечітких множин» у всіх галузях науки. Побудова «наближених»